

tärkeily ja upseerien ”operaatiotaidon” ylistys. Joukko-osastojen lyhenteiden rykelmät puolustanevat paikkaansa Maanpuolustuskorkeakoulun tutkielmissa, mutta karkottavat suomenkielisen tietokirjan peruslukijan jopa kaikkein vältävimmistä aiheista.

Hopun kerronta on selkeää, kieli melko pidättyväistä. Kaikki tehokeinot eivät ole käytössä. Ehkei niitä tarvitakaan, kun aihe pysäyttää ja tempaa mukaansa.

Helsingin valtaus oli eriskummallinen koitos, jolle ei hevin löydy vastineita maailmansodista. Saksalaisia ammattisotilaita vastassa sääntäili lauma hätääntyneitä poikasia ja ukkoja. Punaisten parhaat voimat olivat kiinni rintamalla tai perääntymässä itään. Vallankumouksen johtajat luikkivat tiehensä jakamatta rivi-ihmisten kohtaloita. Korkeintaan muutama tuhat ryhtyi tai kulkeutui viimeiseen taistoon pääkaupungissa. Hullut huhut ja väärinkäsitykset vaikuttivat siihen, että Helsinkiä edes yritettiin puolustaa. Hoppu kuvaa tehokkaasti kaaosta, jossa kylmiltään sotapäälliköiksi joutuneet luottamusmiehet hapuilivat toivottoimien vaihtoehtojen välillä.

Saksalaisten ylivoima lopetti lyhyeen kahakat kaduilla ja kallionpyylöillä. Tietynlainen laimeus ei vie juonesta jännitystä. Soraksi moukaroituja, metri metriltä kukistettuja ja viimeiseen mieheen sinitelleitä asutuskeskuksia on sotahistoria ennestään täynnä. *Vallatkaa Helsinki* kertoo omalaatuisesta kaupunkisodasta, jossa punaiset pakoilevat ja piilottelevat henkensä edestä.

Hoppu tavoittaa hyvin tunnelman esimerkiksi nykyisen Lasipalatsin paikkeilla sijainneessa Turun kasarmissa. Yksi Helsingin suurimmista rakennuksista muuttui linnoukukseksi, taistelutantereeksi ja tulimereksi. Räiskeessä ja paukkeessa juoksenteli myös naiskaartilaisia ja puolueettomuutta yritteleviä siviilejä. Maanalainen suoje-

kunta oli avuton, enemmän tiellä kuin apuna ammattilaisille.

Kosto jäi ihmeen lauhkeaksi vankien paljouteen nähden. Hoppu pitää Huopalahdessa illalla 12. huhtikuuta toimeenpantua joukkoteloitusta ainoana, josta Hangoista Helsinkiin edenneet saksalaiset vastasivat. ”Koko sisällissodan aikana saksalaisten osuus valkoiseen terroriin jäi yleensäkin vähäiseksi”, hän yleistää. Tästä voi olla toistakin mieltä. Saksalaisten toinen ryhmä, Loviisaan rantautunut von Brandensteinin prikaati teki veristä jälkeä. Prikaatin reitillä esimerkiksi Eskilomissa ja Orimattilan kirkolla kuolleista sadoista punaisista saattoi enemmistö olla antautuneita, joita saksalaiset eivät tahoneet vartioida ja ruokkia. Mahdollisista pikateloituksista ei jäänyt lähteitä. Myös Helsingin ympäristössä lienee vaikeaa erottaa kaatuneita ja heti aseensa laskemisen jälkeen surmattuja.

Hoppu onnistuu ruohonjuurita-

son näkökulmassa varsinkin käytäessään pitkiä sitaatteja aikalaisilta. Vajeena tai perusteltuna rajauksena voi pitää henkilökuvia, joita on harvassa. Päähenkilönä on Helsinki, jota katselevat erilaiset silmäparit. Henkilöhakemistokin on tehnyt tilaa paikannimihakemistolle. Kirja kuvaa näkyjä ja kokemuksia, ei näkijöitä ja kokijoita. Tähän on lähdeteknisiä syitä: esimerkiksi valtiorikosoikeuden akti ei päästä tutkijaa punakaartin rivi-miehen persoonaan saakka.

Kirjan draamallinen huippu on kuuluisa Pitkäsillan välikohtaus. Hieman ihmetyttää, että se on piilotettu niin mitäänsanomattoman otsikon alle kuin ”Suoje-luskunta Kruununhaassa”. Hoppu kertoo itse asian kuitenkin intensiteetillä, jonka se ansaitsee. Eri suunnista kajahtaneet välilihoodot, rääkäisy ja laukaukset asetuvat ymmärrettävään järjestykseen. Selityksensä saavat parikymmentä luotien puhkomaa tai päätöntä ruumista.

## Helsingin omalaatuiset katutaistelut

**Tuomas Hoppu: Vallatkaa Helsinki. Saksan hyökkäys punaiseen pääkaupunkiin 1918. Gummerus. Juva 2013. 403 s.**

Tuomas Hoppu tutkii Helsingin valtausta ruohonjuuritasolta siten, että ”pääosassa eivät monen muun sotahistoriallisen teoksen tavoin ole rykmentit, pataljoonat ja kompaniat vaan yksittäiset punakaartilaiset, suoje-luskuntalaiset ja saksalaiset”. Näkökulma on järkevä. Eritoten talvi- ja jatkosotakirjat pilaa usein ammattitermeillä

Vallatkaa Helsinki on huolellista ja ennen muuta hyödyllistä työtä. Nykyihmisen kaupunkikuva ei ulotu vuoteen 1918 saakka. Hoppu avartaa sitä punnituilla ja eläväsillä tiedoilla. Pääkaupunkiseudun asukas saa mahdollisuuden katsoa uudesta kulmasta Tikkurilan asemanseudun asfalttia, Johanneksen kirkon aitapylväitä, Linnanmäen kallioita ja Pitkänsillan kaiteita. Tämä jos mikä on historian popularisointia ja likelle tuomista.

– TEEMU KESKISARJA